

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătatate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se inapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Cerculare

cătră tôte oficiile protopresbiterale din arhidieceșana Transilvaniei.

I.

Nr. 1756. Pres.

Conform usului din trecut și dispozițiilor luate de consistoriul nostru arhidieceșan în ședința plenară din 10 Maiu a. c. „Protocolul sinodului arhidieceșanei greco-orientale române din Transilvania ținut la anul 1882“ se află tipărit în edițiunea tipografiei noastre arhidieceșane, într'un volum trecut preste 20 de côle, și se vinde în librăria tipografiei aceiași cu prețul limitat de 1 florin pentru un esemplariu bine broșurat.

Protocolul acesta se recomandă tuturor acolora, cari se interesază de desvoltarea instituțiilor noastre bisericesci basate pe statutul organic și preste tot de binele santei noastre bisericici; se recomandă el cu atât mai vîrtos, pentru că afară de unele momente mai notabili petrecute în sinul sinodului nostru arhidieceșan, același conține o icônă viă a activității organelor noastre administrative, apoi unele acte de valoare chiar pentru istoriă, și în fine normative de mare importanță pentru calificațiunea protopresbiterilor în viitorul și pentru promovarea culturai poporului nostru prin instrucțiunea școlară.

Amintite acestea, ni sunt puse totodată în vedere motivele, din care aicia s'a aflat de bine a se provoca în special tôte comunele bisericesci din arhidieceșana noastră: ca spre folosul organelor sale locali să grăbescă a-și procura negreșit atinsul protocol, recomandăndulise totodată și celea din anii trecuți, precât încă nu le-ar avè, ca așa la nici o comună să nu lipsescă acestea rezultate a le sinodalității și totodată manuale pentru orientarea organelor noastre bisericesci în agendele lor.

Pentru a se face înlesnire la procurarea acestor protocoale sinodali, se trimite de aicia pentru singurati-cele comune bisericesci pe lângă copia acestui cerculariu câte o listă de prenumerațiune, cu acea însărcinare: ca oficiile parohiale afară de însași comuna bisericescă să îndemne la prenumerațiune și pre alții, mai ales pre cei din clasa mai inteligentă și banii de prenumerațiune ce-i vor aduna să-i trimită pe calea oficiilor protopresbiterale la consistoriul arhidieceșan, de unde apoi se vor speda érași pe calea oficiilor protopresbiterale esemplarele prenumerate.

În interesul cauzei sunt însărcinate oficiile protopresbiterale în special și cu aceea: ca să țină în evidență rezultatul acestui cerculariu și pre acei parochi, respective administratori parochiali, cari s'ar arêta, că nu au simțiu pentru a-și face detorința în partea acésta, să-i arate aici după nume, spre a fi tractați cum li se cuvine.

Sibiu la 10 Novembre 1882.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop.

II.

Nr. 1757. Pres.

Sinodul nostru arhidieceșan în ședința sa din 14/26 Aprile a. c. sub Nr. 154 a enunțiat ca normativ pentru concurenții la posturi protopresbiterale următoarele:

„La ocuparea postului de protopresbiter pot concurge numai acei indiviși, cari au cel puțin următoarea calificațiune, și anume: pe lîngă o pregătire cu succes bun de 8 classe gimnasiale séu reale, depunînd esamenul de maturitate, au terminat studiile teologice în vre-unul din institutetele metropoliei noastre, și au susținut cu succes bun esamenul rigoros de calificațiune.

„Aci indiviși, cari vor fi absolvați studiile teologice la vre-un institut ortodox afară de metropolia noastră, se vor admite ca concurenți la vre-un protopresbiterat, decă se vor legitima, că au deșus esamenul de calificațiune înaintea comisiunei esaminătoare a consistoriului arhidieceșan.

„Esamenul de calificațiune nu se recere însă dela profesorii de teologiă, precum nici dela acei candidați, cari au devenit preoți înainte de întroducerea esamenului de calificațiune.

„In ce privește calificațiunea gimnasiale, se lasă în buna chibzuélă a consistoriului arhidieceșan (plenar), ca la cererea administratorilor protopresbiterali lipsiți de acésta calificațiune să îndreptățescă la concurs pre aceia dintre acești administratori, cari în timp mai îndelungat au documentat o deosebită deștinicică și s'au distins prin zel și acurateță în administrațiunea protopresbiteratului.“

Acest normativ sinodal, în urma concludului consistorial din ședința plenară dela 10 Maiu a. c., se aduce pe calea acésta la cunoscința organelor noastre bisericesci din arhidieceșana, și a tuturor altora, cari în casuri obveniente au a se conforma lui.

Sibiu, la 10 Novembre, 1882.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop.

Memorialul.

Înainte de reproducerea celor ce urmează mai la vale anumit despre memorial, nu putem trece cu vederea un moment însemnat privitor și acesta la memorial. Este vorba de manifestațiunea pretinsă românească din *Marmația*, despre care publicăm o corespondență la alt loc și asupra cărei atragem atențiunea cetitorilor. Momentul însemnat în afacerea aceasta este că, chiar și diare maghiare, dând seamă de „manifestatiunea“ din *Marmația*, o califică, poate fără a vrea, de aceea ce este. „Ellenzék“, care a scris că există „cestiune română“ spune că „în 21 Noevre locuitorimea română (oláh) a Maramureșului, a dat o dovadă splendidă despre simțemintele sale politice. Vice comitele Ladislau Mihalka a convocat inteligența olahă, aceea a venit în număr mare, între care mulți preoți și agricultori. Mihalka a amintit înaintea acestora de mem o r a n d u l s i b i i u c e s ' a r e d a c t a t ș i d i s t r i b u i t f a r ă s c i r e a ș i c o n s i m ț i e r e a r o m ă n e i m e i (?) d i n M a r a m u r e ș , ș i i n c a r e s e e s p r i m ă a g i t a ț i u n e c o n t r a m a g h i a r i s m u l u i . D e c i (d l

vice-comite) a provocat adunarea să se pronunțe față cu memorandumul.....“

Momentul însemnat este, că cea mai oficială persoană a convocat, de sigur prin mijlocirea solgăbirilor, primarilor și notarilor, o adunare oficială sau fie și officioasă, ca să fabrice „opiniune publică“.

Premițînd aceste ne îndreptăm privirea în altă parte și adecă cum reflectează „Telegraful“ la corespondența din „Journal des Débats“:

În numărul diarului nostru de alaltăeri am reprodus după „Journal des Débats“ o corespondență din Pesta plină de injurii și de invective atât contra națiunei române, cât și în particular, contra fraților nostri din Transilvania.

Nu ne a surprins limbajul grotesc al corespondentului, nu ne a surprins ignoranța neiertabilă a acestui domn, în ceea ce privește istoria trecută a națiunei române, istoria nenorocitei Transilvaniei, ne surprinde că diarul bătrân al burgesei franceze a creșt de cuviință să dea loc unei asemenea corespondențe.

„Români intransigenți, sau cum ei se numesc aci *ultra valachi*, scrie corespondentul diarului „Débats“, cer înainte de toate autonomia Transilvaniei. Această exigență e naturalmente într'o așa contradicere cu ideea fundamentală a modernului stat ungar, și apoi este atât de nerealisabilă și „estravagantă, că nu credem posibil a o lua serios în considerațiune. Autorii „Memoriului“ ne vor permite prin urmare a trece peste aceasta și de a aborda alte puncte ale programei: sufragiul universal, abolițiunea censului electoral, întroducerea limbii române ca limbă oficială și ecluderea limbei maghiare, al cărei învățămînt este tacsat de antipatriotic. Dar dacă învățămîntul limbei germane este obligatoriu în scoalele secundare ungare, apoi cum se poate ca limba țerei să fie esclusă din provinciile locuite de valachi? Tot aceeași se poate și de cererea intransigenților privitoare la autonomia bisericicii și a scoalei, cu atât mai mult, că „acești domni cer dela stat înreținerea și creațiunea unei universități române. Acestea sînt punctele cardinale ale esigenților capitale, ale intransigenților valachi din Transilvania.“

Așa dar după opinia onor. descendent al teribilului de altă-dată Hun ni se declară francamente că esigența românilor din Transilvania de a-și vedea patria lor autonomă cel puțin din punctul de vedere administrativ, este contradictorie cu ideea fundamentală a modernului stat ungar. Săși aducă aminte onor. Hun, că la 1848 tot așa de contradictorie a fost din punctul de vedere al austriacilor autonomia Ungariei, pentru care s'au luptat patrioții maghiari, dar cu toate acestea timpul a dovedit că contradicerea n'a fost tocmai serioasă și guvernul austriac s'a vădut nevoit a ceda pentru a salva situațiunea periclitată.

„Este greu a-și face o idee esactă de esagerațiunea pentru a nu dice de absurditatea acestor cerințe, dice mai departe teribilul Hun, atât mai mult

„când vom șesamina de aproape condițiunile economice și sociale ale acéstei națiuni. Valahii pretind a fi descendenți ai anticilor romani; pentru nenorocire însă în viața socială a națiunii lor nu se găsec trăsuri caracteristice, cari ar putea sprijini această pretențiune. După datele statistice cele mai esacte, nivelul intelectual al valachului este mult mai interior aceluia al altor naționalități, cari locuiesc imperiul Sf. Ștefan. Tot același lucru se poate dice și de situațiunea lor economică. Trebuințele valachilor sînt cu desevărgire primitive și capacitatea lor comercială și industrială este foarte inferioară, așa că impositele directe și indirecte ale provinciilor locuite de valachi nu raportează statului absolut nimic.“

Am reprodus această citațiune cu singurul scop de a pune sub ochii cetitorilor nostri ignoranța sêlbatică a corespondentului. Cine nu scie că 3,000,000 de români, cari locuiesc Transilvania, Banatul și Maramureșul acoper cu dările lor aproape jumătate din cheltuelile ordinare ale regatului Ungar.

Dar ignoranța într'u cât-va sêlbatică și care nu este de cât trăsura caracteristică a gîntei mongole nu ne surprinde. Oamenii de sciință maghiari ș-au creat chiar o opinie în Occident; cetitorii nostri și aduc poate aminte despre cele dice în această privință de spencer, de Lavet și de Hervinus. Această naturalmente în ceea ce privește oamenii de sciință din care de sigur corespondentul diarului „Débats“ nu face parte. Până unde merge această ignoranță ne putem închipui după următorul fapt, care ne dea o idee esactă de cunoscințele amploriaților maghiari.

Diilele din urmă unul din amploriații români a avut în mînilor sale un pasport liberat la Pesta; sub textul obișcuiuit al acestui pasport maghiar a fost scris următorul *avis* cu mîna unui superior al ministeriului de externe ungar:

„En cas que ce passeport contienne une permission de voyage pour la Serbie ou les principautés Unies de Moldavie et Valachie le possesseur de ce passeport a l'obligation de se presenter personnellement en arrivant dans la Serbie au bout de 24 heures, dans les principautés Unies de Moldavie et Valachie au bout de trois jours etc.“

Așa dar amploriații ministeriului de externe din Pesta nu sciu nici chiar în anul 1882, că principatele Moldova și Valachia s'au unit în anul 1859 și că ađi la fruntaria Ungariei se află nu Principatele danubiene, ci un Regat.**)

„Națiunea“ în numărul de Duminică scrie tot cu privire la memorial următoarele:

„Memorialul Românilor din Transilvania ce am avut deja ocașiunea a analiza, are privilegiul de a pasiona spiritele în Ungaria. Presa maghiară

*) Ortografia franceza o lasăm cum există în original.

**) Am eliminat vre-o câteva cuvinte nepotrivite, care ca și terminii: „Hun“, „sêlbatic“, „mongole“ etc. mai mult strică decât folosec unei cauze care n'are lipsă de termini drastici. Red. „T. R.“

fi comentă într'un mod foarte puțin favorabil, și aceasta pentru că ea pleacă dintr'un punct de vedere cu totul greșit. Ea nu vede în legitimele aspirațiuni ale naționalităților, din care se compune statul maghiar, de cât tendențe de resturnare a ordinului de lucruri existente, de cât doctrine revoluționare ce combat din toate puterile și asupra cărora atrage cea mai serioasă luare aminte a guvernului.

„Era un timp foarte puțin depărtat de epoca de astăzi, când Ungurii, ca și acum Românii din Transilvania, reclamar prin toate mijloacele, de cari dispuneau, drepturile ce au dobândit în fine în urma războiului din 1866 dintre Austria și Prusia. Pe atunci aceste revendicațiuni se exprimau în limba maghiară prin termeni cu totul deosebiți de aceia, de care se servă astăzi presa ungară, ca să caracterizeze cererile românilor.

„Ne aducem aminte că nu numai Țările maghiare, în limitele libertății, de care se bucurau la acea epocă, dar mai toată presa europeană, se făceau ecoul generos al dorințelor acestui popor, care cerea să reîntre în posesiunea străvechilor sale drepturi. Dar nimeni nu și putea închipui pe atunci, ca odată dorințele sale implinite, din asuprit ce fusese, acest popor să se facă la rândul său asupritor, și să împingă încă netoleranța până a voi să maghiarizeze prin mijloacele cele mai violente toate elementele eterogene din statul Ungariei.

„Austria încălcă, este adevărat, drepturile seculare ale poporului maghiar, dar nici odată ea n'a mers până a voi să germanizeze prin mijloacele, de care se servă astăzi Ungurii în privința Românilor. De altminterea Austria a înțeles de timpuriu, că un stat format de mai multe naționalități nu poate a se menține de cât cu condițiunea *sine qua non* ca să dea fiecăreia din ele o administrație autonomă. De aci pactul încheiat cu Ungaria 1867; de aci drepturile acordate în urmă și succesiv diferitelor provincii slave din monarchie.

„Această politică inaugurată în 1866, în loc de a slăbi imperiul, a contribuit, din contră, a-l împuternici. Diferitele naționalități, altă dată nemulțămite, și în totdeauna agitate, astăzi își desvoltă în liniște resursele morale și materiale, fără să se gândească cătuși de puțin a se deslipi de marele corp politic, din care fac parte. Ele știu că, izolate, ar fi espuse la o mie de pericole, pe când unite sub egemonia unui mare imperiu, nu ar avea a se teme întru nimic de existența lor națională.

„Ungurii, ca și celelalte elemente din monarchia Habsburgilor, ar trebui să se pătrundă de acest adevăr așa de mănos în rezultate fericite mai ales pentru ei. În loc să oprime popoarele puse sub egemonia lor, și să și creeze astfel singuri și de bună voie greutate interioare ce sunt de natură a avea consecințele cele mai nenorocite, ar trebui să imite exemplul ce li se dă de Austria și de care ei profită astăzi mai mult de cât ori care altă naționalitate din monarchie.

„Numai astfel Austria a reușit să și atragă simpatia Ungariei, Bohemiei, Galiei, Iliriei, Dalmației, Tirolului etc., și să constituie un stat cu mult mai puternic și mai prosper de cât acela ce cunosceam toți înainte de 1866.

„Dacă adoptând această politică salutară, Ungaria ar acorda românilor din Transilvania străvechile lor drepturi, precum Austria a făcut pentru dânsa și pentru celelalte naționalități din imperiu; dacă le ar da aceiași autonomie curat administrativă, de care se bucură Croația, apoi ea poate conta atunci, dar numai atunci, pe devotamentul deplin și întreg al

românilor, întocmai precum contează pe acela al celorlalți cetățeni ai Coroanei sântului Stefan.

„Românii nu cer, o repetăm, prin memoriul lor, a se despărți de Ungaria; ei nu vor să slăbească în nimic uniunea lor politică cu dânsa; ei să mărginesc a reclama aceleași drepturi ca și Croația, drepturi ce rezultă pentru dânsii din documente internaționale, ce nimeni nu poate tăgădui, și cari, de și violate, dar nu sunt precrise.

„A veni dar astăzi la finele secolului al 19-lea, când principiul naționalităților este deja înscris în dreptul gintelor, să nege cineva, cum face „Pester Lloyd“ și corespondentul ungar al Țării „Les Debats“, până și originea română a Transilvănenilor: a veni să le conteste înțelegința și aptitudinile lor la civilizație, aceste calități ce rasa latină le posedă într'un grad așa de invederat; nu este, după noi, a desființa cu o trăsură de condein un element așa de important ca acela al Românilor din Ungaria.

„Trei milioane de suflete cari au conștiința de drepturile lor, nu dispar așa lesne după suprafața pământului — Ungurii trebuie să știe aceasta din experiența mai bine decât ori cine, — mai ales, când acest popor nu reclamă drepturile lui cu armele în mână, ci pe calea legală în virtutea unor acte ce provin din tot aceeași sorginte, care a pus pe Ungaria în posesiunea autonomiei ei de astăzi.

„Nu noi vom căuta dar, precum ne acuză „Pester Lloyd“, a propaga între Românii din Transilvania principiile iredentismului italian în relațiile lor cu guvernul maghiar. Nu vom înceta din contră a recomanda atât Ungurilor cât și lor, acel spirit de împăcaciune ce a presidat la apropierea efectuată între Austria și Ungaria și care le a condus la încheierea pactului din 1867. Mijloacele violente nu duc în totdeauna la rezultate multumitoare; și ar trebui să fim inamici declarați ai românilor din Transilvania, ca să i îndemnăm a recurge la ele.

„Nu noi producem agitațiunea, ce „Pester Lloyd“ observă de câtva timp între Românii din Ungaria, ci procedimintele autorităților maghiare în privința lor.

„Dacă Ungurii, inspirați, de sentimente mai conforme cu spiritul secolului în care trăim, în loc să caute a anula elementul român — ceea ce este cu neputință, — îi ar face o parte, proporțională cu însemnătatea sa numerică, în afacerile statului; dacă nevoind a îi acorda autonomia ce reclamă, îi ar da cel puțin aceleași drepturi, de care se bucură și Ungurii; dacă, într'un cuvânt nu îl ar considera ca un *paria* în propria sa patrie; negreșit că o cale de împăcaciune s'ar deschide pentru aceste două popoare, ale căror interese sunt identice sub mai multe raporturi, și o înțelegere definitivă ar fi rezultatul nemijlocit al acestei încercări.

„Spre acest rezultat dar ar trebui să tindă mai ales silințele Maghiarilor, dacă voesc să facă a înceta agitațiunile ce domnesc între Românii din Transilvania și de cari se plâng cu atâta amarăciune.”

Revista politică.

Sibiu, în 12 Noemvre.

Desbaterea proiectului privitor la calificarea funcționarilor s'a terminat. De alalta eri încoace în casa deputaților Ungariei se desbate proiectul privitor la împărțirea unor batalioane unguresci în regimente austriace. Înainte de a se începe desbatere Helfy a propus de urgență rezoluțiunea de a se lua proiectul dela ordinea Țilei, fiind numai o parte din planul de organizarea armatei, până când deputații vor cunoaște planul

întreg. Propunerea lui Helfy însă a fost respinsă.

Senatul imperial e convocat pe 5 Decemvre n.

Camerile italiene s'au deschis în 10/22 Noemvre cu toată pompa îndatinată. Regina a apărut cu principese de Neapole (clironomul) și au fost întâmpinată cu aplause îndelungate. Asemenea fu întâmpinat regele, însoțit de principii Amadeo, Eugen și Toma. Ministrul president provoacă în numele regelui pe senatori și deputați să șadă. După aceasta depun jurământul senatorii nou denumiți și toți deputații. În fine regele a cetit cuvântul de tron.

Din cuvântul de tron respiră spiritul liberalismului. Regele a constatat, că poporul italian merită libertatea de care se bucură. Indigitând la căsătoria principelui de Genova, accentuează referențele cele intime cu Germania, despre Austro-Ungaria tace cu deseversire. Nici despre contravisita monarhului nostru în Italia nu se ȳice nimica în cuvântul de tron italian.

În Franția anarchistii și royalistii se întrec să surpe autoritatea republicei. Să scrie deja despre o conjurațiune royalistică și despre atentate cu bombe în Vendé.

Dela Petersburg se scrie la „Polit. Corr.“ cu privire la călătoria lui Giers, că n'are importanță politică și că diplomaatul rusesc nu va atinge acum Viena sunt delegațiunile, care i s'au părut că vor ținea mai mult și nu va găsi nici pe imperatul, nici pe Kalnoky în Viena La reîntorcere, cam pe la Crăciun, Giers are de gând se atingă și Viena.

„Românul“ previne opiniunea ȳarelor despre o conferență destinată a resoalve cestiunea Dunărei fără participarea României și ȳice, că aceasta nu poate fi decât dorința acelor ce ar vedea bucuros monopolisată navigațiunea pe fluviu.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Pronunciamentul din Marmăția.

Budapesta 22 Noemvre 1882.

Parturiunt montes et nascitur ridiculus mus.

Cu ajutorul fondului de dispozițiune se alarmează toată jurnalistica astăzi cu pronunciamentul din Marmăția asupra memorandumului românilor. Totul este preparat aici și merit a paralisa efectul memorandumului în străinătate, contând la prostia cetitorilor neorientați, cari se mulțămesc cu frase goale fără a examina detaiurile.

De astădată însă comedia este perfectă și numai orbul nu vede după culise.

Lucrul era știut. Aici s'a pertrat cestiunea pe coridoarele parlamentului.

Deputații maghiari din Marmăția Urányi și alții s'au lădat mai înainte că vor convoca ei un „congres“ în Marmăția, din care cu românii de acolo vor scoate un pronunciament contra memorandumului.

Esecutarea s'a încredințat cunoscutului deputat Gavriil Várady, care scos din parlament prin deputatul Rohonczy pentru geschefturile sale necurate, numai în Marmăția mai este acceptabil chiar și în societate, și cu lucrurile acestea „patriotice“ se mai susține făcânduși merite pentru fondul de dispozițiune.

Dar precum se vede curagiu tot n'a avut case convoace un congres românesc, căci acela ar fi venit și românii cari nu lucră la comanda Vicecomitelui Mihalca și a subalternilor ci, ar fi participat poate și deputații, cari au fost la conferența din Sibiu, și li s'ar

fi putut întâmpla faiseurilor se devină compromiși, ceea ce pentru dânsii ar fi mare nenorocire, căci atunci li-ar cădea naintea guvernului nimbul de stâlpi nesuplinibili ai statului, și apoi vai! de posturile lor!

Propter certum quoniam, au mai aflat de lipsă ca înainte de adunare să se denumească tânărul Gavriil Mihali de subjude, căci familia Mihaliescilor este o familie estinsă, respectabilă și cu influență în Marmăția, ba Petru Mihali fusese chiar și deputat la conferența din Sibiu...

Poftim a ceti telegrama, care se vede astăzi în toate ȳiarele din capitală și cred că și în cele din străinătate:

„Sigetul-Marmăției 21 Noemvre: Mihálka László, consiliar reg. și prea meritatul vice comite al comitatului Maramureș, cu ocaziunea adunării generale a reuniunii pentru înființarea unui fond de teatru român ținută în luna lui August a. c. în Siget, propunând înființarea unui stipendiu pentru tineri români de relegea gr. catolică — în cestiunea acestui stipendiu s'a ținut astăzi sub presiunea vice comitelui Mihálka la casa comitatului (pretoriu) o conferență cercetată (népes), la care au participat numai din inteligența română din comitat, dar numeroși și din popor.”

„În Marmăția locuesc 60,000 de români, ear clasă de gentry numai în Marmăția au românii.”

„În conferența de astăzi s'a decis înființarea unui fond pentru ajutoarea studenților români, și la propunerea lui Cziple Zsigmond, proprietar și fost deputat dietal s'a enunțiat ca: numai acei tineri să se împărtășească din acest ajutoriu, cari au făcut un progres deosebit în limba maghiară.”

„Cu această ocaziune Vincz Gyula proprietariu avut, care se bucură de reputațiune publică și pretore (szolgabíró), într'o cuvântare lungă cu provocare la patriotismul românimeii din Marmăția, subserne următoriu proiect de rezoluțiune:

„Adunarea să enunție prin conclud, că sântem pētrunși de convingerea, că românimeea din patriă numai așa și poate susținea și desvolta naționalitatea și cultura, dacă va rămâne pe basa constituțiunei comune maghiare. Drept aceea condamnăm memorandumul din Sibiu, pentru federalismul, la care nisuesc prin principiile sale, care atacă ideea de stat maghiar, mai departe, relativ la uniunea între Ungaria și Transilvania (Erdélyország) nu voim ca dealul mare (Királyhágó) se formeze mur despărțitor între Ungaria și Transilvania. Ear' încât drepturile noastre, garantate prin legea despre naționalități se respectează din partea Ungariei, căci drepturile noastre individuali le apără legile comune, cari se estind de o potrivă asupra maghiarilor ca și asupra românilor, religiunea, limba și literatura noastră le putem desvolta liber, drepturile politice ni sânt identice, presa liberă și dreptul de într'uniri și însoțiri ni sunt egale, nici în contra aplicării noastre în oficii nu ne putem plânge, precum nici aceea nu ne poate vătama drepturile și nici la un cas nu o putem numi maghiarisare violentă, că limba justiției și a guvernării este maghiară, căci pe aceea ca pe limba statului ȳinem că este legal și just a-o susține; nu este deci nici o cauză carea să ne rețină dela condamnarea luptei fără scop intenționată prin memorandumul din Sibiu, cu acel popor cu care de o mie de ani trăim în comuniune de stat, chiar atunci, când din toate părțile conspiră elementele slave ca să și realizeze scopurile contra maghiarilor și românilor. Basați pe ace-

stea ne ținem de datorință patriotică, a nu părăsi basa dreptului public maghiar, ci a lupta pentru ideea de unitate maghiară, a ne jertfi toate puterile spre consolidarea internă și înțărirea vieții de stat maghiar (magyar államiság) și a face toate ca între maghiar și român se existe încredere frățească.

„Pozițiunea noastră ne impune, ca să ținem cu frații noștri maghiari, se fim patrioți buni și fideli, căci în aceasta scumpă patriă comună, împreună trebuie să trăim și să murim.”

„Vivate însuflețitoare au salutat această propunere primită cu unanimitate, dar vivatele nu erau se înceteze, când președintele conferenței, vice-comitele premeritat al comitatului, încă s'a dechiarat în mod condamnatoriu despre memorandumul din Sibiu.”

„România din Marmația trebuie să protesteze contra memorandumului din Sibiu — dișe el — căci românimea acestui comitat totdeauna a aparținut adevăraților cetățeni maghiari, și dacă n'am protesta s'ar pute crede despre noi, că și noi împărțăm vederile greșite cuprinse în memorandum.”

„A produs bun efect și cuvântarea patriotică a preotului Faur János.”

„Primirea propunerii au adevărit-o cei prezenți prin subscrierea numelui.”

„Vice-comitele și președintele conferenței Mihálka László a dat un prânz la care au fost invitați mulți din inteligența maghiară și română.”

Vi-l'am tradus întreg din cuvânt în cuvânt, precum este publicat în foile maghiare, ca se vedeți ce galimatias, de idei și de cuvinte este în stare să entusiasmeze pe jurnalistică maghiară.

O degenerațiune politică, concepută sub pretext falntropic și terminată cu beția.

Eu cunoscând gentrylicul din Marmația mă așteptam la mai mult. Cugetam că faiseurii de aici, cu instrumentele lor din Marmația, cu tot aparatul oficial și cu prospectele viitorului și favorurile prezentului, vor fi în stare, în degenerata țeară alui Dragoș, pe calea pe care s'au produs contrapetițiunea în contra limbei, se producă o demonstrațiune mai de Doamne ajută, că vor produce cel puțin cât au produs cu nemții, pe cari-i imitează, contra Schulvereinului, dar n'au avut curaj să lucre pe față nici chiar cu așa poreclii gentry românesci, cum au lucrat cu șwabii, și cugetând că fac un lucru mare s'au făcut de rîs dându-și un eclatant testimoniu de paupertate.

Subscrierea concludului are două însemnătăți.

Una se-și acopere serăcia, căci la conferență vor fi fost puțini români, dar supletor, cu ajutorul szolgabiraelor sub preteste mincinoase, se pot procura cât de multe subscrieri, iar alta, ca speculanții politici la ocaziuni binevenite se-și potă dovedi „*schwartz auf weiss*” „patriotismul” modern, care în ziua de astăzi este o marfă bine plătită.

Nu știu dacă vor afla și românii cu cale a manifesta aderența la memorandum prin pronunțamente luate în meetinguri de alegători, cum au făcut sașii cu Schulvereinul, sau ba? eu cred ca nu e de lipsă, căci cei adunați la Sibiu au fost mandatarii alegătorilor, provăduți cea mai mare parte cu instrucțiuni de acasă; dar una totuși mi-ar plăcea, ca cei ce voiesc a face ca lumea se creadă, că ideile depuse în memorandum sunt numai a membrilor conferenței din Sibiu, se convoace un congres, meeting, sau cum le-va plăcea a-l numi, pe baza alegerilor libere a poporului sau fie chiar numai a alegătorilor români în Transilvania, să provoace acolo concluse, fie asupra memorandumului, fie

asupra altor cestiuni politice în cari se cere deplină lumină, și sum convins că în acele concluse s'ar manifesta un patriotism mai curat decât în pronunțamentul oficial al Marmațienilor, cari se grăbesc a condamna un operat pe care nici nu l'au vedut, s'ar aduce concluse la cari fără esitare ar adera toți românii.

La „Păreră“.

„Scoli românesci în Sibiu și iarăși „scoli românesci în Sibiu” s'a cerut de atâtea ori în acest diar. De alte dăți s'a constatat simpla necesitatea fără a intra în modalitatea esecutării. Și credem că bine s'a făcut. În Nr. 130 sub rubrica „Păreră” s'a intrat în detaiuri. Nu împărțăm întru toate vederile din Nr. 130 în privința detaiurilor. Aci sunt multe de diș, și nu ni se pare la timp a le dișe. Nu ni se pare la timp pentru că nu avem la adresa cui. Și până când nu avem cui să ne adresăm, tot ce vorbim și scriem este zadarnic.

Este știut că cestiunea înființării de scoale românesci în Sibiu respective a concentrării celor trei scoale slăbuțe în una „*bună*” a fost discutată prin sinoadele parohiale. Scim că s'a ales și o comisiune, care să pregătiască un plan în cauză. Comisiunea n'a lucrat nimic și nici credem că va lucra ceva, câtă vreme afacerea nu întâmpină spriginul acelu mai competent organ. Căci scoalele noastre confesionale stau sub inspecțiunea organelor bisericesci-scolare. Organul bisericesc mai de aproape, fără de concursul căruia nu ne putem aștepta la rezultate, este inspectorul tractual protopresbiterial. Și câtă vreme protopresbiterul tractual nu se pune însuși în fruntea trebei: putem noi tot scrie articoli prin diare, putem tot discuta prin sinoade și alege comisiuni, ba putem intra și în detaiurile organizațiunii scoalei ce o dorim — noi batem toaca la urechea surdului. Căci fără întervenirea Protopresbiteratului cu întreaga sa autoritate, cele două, resp. trei parohii, nu vor concurge la înființarea scoalei din cestiune. Se nu ne facem iluziuni calculând cu banii cari sunt în pungile altora și de cari noi nu putem dispune fără învoirea lor.

A cere însă ca șeful actual al tractului să iaie însuși conducerea afacerii, este a cere un imposibil. Scim cu toții ce sarcini are d-sa. Dsa suplinese pe trei resp. patru, amplioiați, cari în stări normale, fie care ar avé destul de lucru în sfera sa de activitate.

Și fiind că Dsa este numai unul și ține locul la trei resp. patru apoi nu putem aștepta să și lucre cât trei sau patru. Un om este numai un om, și poate lucra numai ca un om. Dar fiind că are să lucre pentru patru, este evident că lucrul celor patru are să l'indeplinească numai în conturi mari, desconsiderând mărunțișurile, lucrurile de a doua mână. Și cestiunea cu scoalele din Sibiu Dsa se vede că o privește ca bagatel. Să respectăm convingerile! Să le respectăm și în acest punct și să ne plecăm forței maiore provocate de administratura provisorică. Căci de ani ni se tot spune că administratura e provisorică, deși începe a face față definitivului. Scim că sinodul archidieceșan a hotărît eșirea din provisoriu și grabnica intrare în definitiv, sau cu alte cuvinte: întregirea stațiunii vacante de Protopresbiter în acest tract. Și până când nu se va esecuta hotărîrea sinodului archidieceșan până când vom fi sub administratura (provisorică înfinită) în zadar ne facem iluziuni cu scoale românesci în Sibiu. Cine mai trage la îndoială cele dișe aci se va convinge prin faptă*.)

*) În Nrul 130 al diariului nostru s'a publicat articolul „Păreră” fără de a face din partene cel puțin o notă. Dăm și pre

Memorand

cătră *Ilustritatea Sa D. Dr. Ioane Szabó, episcop gr. cat. al dieceșei Gherlei, în privința convocării unui sinod diecesan mestecat, pentru vindecarea mai multor rane ale bisericei gr. cat., înțtoare de provincia metropolitană a Albei-Iulie și Făgărașului, și resp. de diecesă Gherlei.*

(Încehere.)

Aici există numai două seminare clericale: unul în Blaj, altul în Gherla. În aceste două institute se cresce junimea destinată a păstori cu timp turma cuvântătoare. Dar la organizarea nici unuia celor interesați — turmei cuvântătoare — nu li s'a lăsat nici cel mai mic amestec; asemenea nu li s'a lăsat nici o supraveghere. Toată conducerea o luară în mâni și prea sântiele sale archieșii, ca cum clericii s'ar cresce pentru prea sântiele sale, și nu pentru interesul creștinilor în diecesă Gherlei astăzi când toate popoarele culte ale lumii întregi au venit la aceea convingere, că fie cine chiar și clericul, în limba maternă se poate perfecționa și poate mai ușor înainta în știință, decât în ori ce limbă străină, în seminarul diecesan, studiile, cu excepțiunea teologiei pastorale, se propun în limba latină foarte puțin pricepută de cea mai mare parte a elevilor. S'ar păr: că cu scop, ca cu atât scia mai puțin din acele studii. ²³⁾ Diecesă Lugojului și Oradiei-mari până acum încă n'au seminare clericale. Cea dela Urbeamare înainte de segregarea Românilor de cătră Ruteni și crecea clericii partea în seminarul gr. cat. rutean dela Ungvar și parte în seminarul rom-cat din Urbeamare; acolo, apoi pe la Roma și Pesta, tot în seminare de ritul latin. Cea dela Lugoj parte în seminarul gr. cat. rom. din Blaj, și parte în seminare de ritul latin.

Tot asemenea se întâmplă și cu preparandiile de scoale elementari. Ierarchia singură dispune și peste acestea în modul cel mai absolutistic. Dintre preparandii una e mai defectoasă ca cealaltă.

Apoi cum se superinspecțiunea scoalele elementari în întreaga provincie metropolitană gr. cat., și în specie în diecesă Gherlei? Ce osteneală se pune în acest rrspect, în cea mai delicată întrebare? Inspecțiunea scoalelor elementari o folosesc de un „*modus merendi*” dd. protopopi, cari ies de regulă cam odată pe an în fie care comună pentru diurne câte 2—10 fl.; atunci își afe și raporturile anuali despre starea scoalelor și calitățile învățătorilor; de aici în colo peste an rar le vizitează. Toată onoarea excepțiunilor! Ce face preoțiunea? O parte nimica. Și aici onoare excepțiunilor! La o mare parte a preoților scoala și învățătorul i sunt cel mai uricios obiect și subiect, întru atâta cât nici oarele pree scrise pentru propunerea religiunii încă nu le observă. Pree tot anul învățământul elementari e lăsat în scirea soartei, fie care învățătoriu face atâta cât l' taie capul și l' trage inima. Din raporturile protopopilor se fac în urmă la consistoriu tabelele statistice despre starea învățământului elementar. Apoi cu acestea e încheată afacerea învățământului elementar; de nu vom mai menționa încă decretale învățătorilor, ce asemenea se dau din centruri tăcând de faimele ce se lăfise în anii trecuți despre clasificarea comunelor în privința sumelor, ce se pretindea dela fie care separat pentru câștigarea docenturii!...

Și ce apoi rezultatul acestor organizațiuni, conduceri și inspecțiuni diferite, și mai diametrice opusă una alteia în metro-

acesta tot așa — deocamdată. Dicem deocamdată, de oare ce noi tot mai avem speranță ca odată, poate nu așa de curând pe cum am dori, dar totuși mai curând de cum speră articuli din cestiune, vom pune piciorul, cel puțin pe treapta dintăiu cătră înălțimea aspirațiunii exprimate de altă dată. Atunci vom relua tema apretuindu-o earăși în toata estensiunea. Red.

²³⁾ În Franca catolică studiile teologice se propun în limba franceză, așa și prin mare parte a seminarilor din Germania; și totuși (sau mai bine di-când, chiar de acea) unde știut teologi și scrietori bisericesci catolici mai erudiți și mai renumiți, decât în dișele țeri!

poliile române? Care e efectul în metropo-gr. or. neunita, și care în cea gr. res. unită?

Eată-! În biserica metropolitană unită clerul cu o mică excepțiune, se află și astăzi în aceea stare culturale, cum a stat înainte de aceasta cu 30 de ani; cu aceea adaugere că preoțiunea tineră are ceva mai multă spoeală esteriocară de civilizațiune dar — luând peste tot — are cu atât mai puțină civilizațiune interioară și reală; peste aceea preoțiunea de astăzi, după ce obține testimoniu de cleric absolut, are pretensiuni și pofte de 10 ori mai mari decât cei vechi, voesc de odată se fie domn, de urmează ca îndată ce ocupă o parohie, toate silințele lise concentrează numai întru a se înavuși, — apoi clerul nostru mai luminat se reduce la câți-va doctori de teologie și dreptul canonic latiu. ²⁴⁾ Eară clerul bisericei metropolitane române neunita, — care până la 1847 avea numai un curs teologic de 6 luni frecuat în mare parte de juni, cari și făcuse studiile pe la mânăstirea dela Strimba Fizeșului, prin unele scole comunal. și puțin în cele normal și, și mai puțin în cele gimoasiale ale altor confesiuni, — astăzi a apropiat în cultura eclesiastică pe ai noștri, ca mâne poimâne săi întrecă în cea civică.

Apoi învățământul elementar în biserica gr. or. deși sunt încă multe defecte de suplini, peste tot stă mai bine, decât în biserica unită, în care mergem retrograd, și numai în foarte puține locuri (spre exemplu în scoalele grănițeresci s. a. l.) putem dișe că este o propășire îmbucurătoare; dar se observă totodată că aceste excepțiuni nu sunt a se înscrie îngririi resp. superiorității eclesiastice, ci singur numai altor superiorități cu totul independenți de acestea. Așa luând de exemplu partea morală-religioasă, în părțile apusene ale dieceșei Făgărașului până în 1848 se afla o scoluță elementară mai bunioară în Strimba Fizeșului. Aceasta scoluță cu trei cursuri, stătător fie care dela 1 Nov. până la pasci, pe lângă o mulțime de candidați de preoție ce mergea în fie care an la teologia morală în Blaj și Sibiu, da atâți cantori, cari scieau tipicul mai bine decât mulți iteologi de azi, încât pe acel timp se afla în fie care comună română de ambele confesiuni în partea patriei de peste Someș și în Silvania câte 2—10 cantori, despre ce ar pute da deslușiri preoți, demnitari eclesiastici și alți bărbați încă în viață din generațiunea mai bătrână. Eară astăzi, după ce muriră mare parte din cantorii cei bătrâni, astăzi abia se mai află prin comune câte un cântăret, și acela încă fără înconștința notelor bisericesci orientali (a glasurilor) și a tipicului deși astăzi se află scoale în toate comunele cu curs obligatoriu de șapte ani.

Tot retrogadă e generațiunea cea nouă și în moralitate și în altă privință. S'au ce atestă înmulțirea concubinatelor, a căștorii nelegiuite și a copiilor născuți din acele? Ce atestă prostituțiunea durere în presntor și în poporul nostru, mai înainte așa de cast, destul de lăfăit, și că trista conștiință a acesteia de numeroșii spurii depre strate? Ce cu totul altmintea era aceasta înainte de restaurarea metropoliei române gr. cat., când susta inca în Transilvania și părțile ei anecse sinoadele și forurile parohiale, și când acestea esercita între alte și dreptul de a supraveghea moralitatea publică în respectiva comună bisericescă! În 2—3 generațiuni abia obvenia câte un cas de prostituțiune. Se enarază dacă lucrul strareinar și numai din aude, că cutare ca fată cădând, fu judecată prin sinodul (soborul) parochial în fața biserice și condamnată, să numai poată umbla în pâr, ci împropodită, adecă cu maramă pe cap ca și femeile măritate. ²⁵⁾ Ce se dicem

²⁴⁾ Un bărbat român, de frunte și mult expert cetă mai an dreptul canonic scris de un dr. de teologie română gr. cat. până când cătră mijlocul cărței dede prete acioma, că toată potestatea în biserica e dată și depusă în mâinile episcopilor. Bărbatul nostru se lumină numai decât, închise frumuseț cartea și o puse la o parte, părându-i reu că de ce n'a fost pusă acea acioma în fruntea opului? căci în acest cas nu și ar fi perdit atâta timp întru a cetă cu atențiune una jumetate de volume binioș de gros.

²⁵⁾ R numitul Binterim în Denkwürdigkeiten der christ. kath. Kirche t. V. part 3. pag. 55 pune tuturor eugetărilor întrebarea; oare n'ar fi de dorit să se reintroducă sinoadele de moralitate parohiale

apoi despre alte corupțiuni, și despre numerositatea crimelor, mai înainte poporului nostru necunoscute și ne mai auzite? Ce despre marele număr al deprădărilor de păduri, țărâni, vinie și pomării sădite din bătrâni? Ce despre alte abateri și prevaricațiuni.?

Dar să vedem, cum stăm cu intelectualitatea practică și puterea lucrativă în economie, apoi cu sobrietatea generațiunii june, crescute dela introducerea învățământului obligator? Cea mai mare parte a acestei este mai nelucrătoare, mai nelaborioasă decum au fost părinții săi, dedată spre lăcomie și în mare parte spre beaură. E mai seracă generațiunea aceasta liberă, decum au fost părinții săi iobagi. Drept că prestațiunile statului sânt astăzi mai mari ca mai înainte; dacă se vor adăuga însă câtră cele din trecut toate robotele cu toate dățiile ținătoare de acelea, apoi decima din toate productete fostilor iobagi, apoi din miei, porci, stapi scl., așa credem că le ar întrece pe cele de acum. O parte însemnată a moșilor remase ei moștenire dela părinții ne umblați, ba oprți dela școală ajunse în mâna jidanilor din mâinile generațiunii obligate la școală. Cei drept alt rezultat dela asemenea organizări și inspecționări nici că se poate accepta.

În amărăciunea sufletelor noastre, înflorați la vederea decadenței și degenerării religio-moral, fizice și materiale a creștinilor ținători de provincia metropolitană română gr. cat. în genere și în specie a celor ținători de diecesa Gherlei, ales a generațiunii mai june, în cel dintâiu moment ni se obrude întrebarea: lău-vor asupra-și preasănțile sale prelații nostri respunditate înaintea lumii, înaintea istoriei, înaintea turmei sale cuvântătoare și înaintea lui Dumnezeu pentru toate acestea? Preasănțile sale, care călcând drepturile bisericești gr. or., — competenți după ss. canoane în-tregei biserice metropolitane și resp. eparchiale adecă atât preoților cât și lumenilor condiționate și garantate cu ocaziunea s. uniri, folosite și astăzi în biserica neunită, — cestionate drepturi le apucară în mână și și gubervează fără nici o legătură ierarhia și fără ascultarea voinței turmei sale, atât biserica cât și școala și dispune în mod absolutistic despre toate afacerile bisericești și scolastice?

Dar ni se obrude totdeodată și a doua întrebare, că adecă putē se va scusa inteligența lumană înaintea tronului celui Atotputinte și înaintea conștiinței scl. pentru memorata degenerare a fiilor fraților și nepoților săi cu aceea că prelații săi au tras la sine drepturile competenți bisericești întregi și au dispus presănțile sale în mod absolutistic despre învățământ? Din parte-ne sântem convinși, că și aceasta indolență a inteligenței ar merita se fie și ar fi pe de 100 de ori mai aspru pedepsită, decât despotismul prelaților; pentru că unde e vorba de fericirea eternă și timporană a întregii generațiuni viitoare are datoria de a pune la o parte toate respectele și de a păși la mijloc pentru câștigarea drepturilor ce i compet, spre a a putē vindeca răul și

franco-germane din evul mediu, cari avea as mēne funcționare ca sinoadele parochiale române gr. cat. de înainte de 1848, și se se reactiveze, modificate firese după timp, și pre acoli, pre unde ele poate vor fi încetate? Cât n'ar folosi și singura publicitatea acestor județii contra desfrunului tenerime, contra negriției părinților față cu educarea creștinească a familiilor lor, contra beției, contra prebegirilor și sburdăniilor nocturne, contra atotînței patimelor scl.!

„Eu așa cred, ție un învețat — în Archiv für Pastoral-Conferenzen, 1813 fasc. II, pag. 118 — că în întreaga împărăția celor vechi nu este ceva mai înfricoșat, decât ochiul și limba conaștenilor noștri judecatori, ca reprezentanți ai omeniei. Nici chiar cel în-ventăit, ce e în stare să desprețuiască moartea, nu ursor suferi privirea serios admonitoria a acelor derepți. Eară aice, în sinoadele lăudate, nu judecă numai un om singur. Preste aceea nice pofta onoarei până-i lumană nu se va stinge din peptul oamenilor; ear dorul firese, dea fi respectat de mulțime și mai cu samă de cel respectat, încă doară mai tare împedecă erumperea reului, decum o pot împedeca pedepsele dictate de legi.“

29) Aceste drepturi fure desvolute sau măcar asteptate la mai multe locuri în cele precedente; aice mai adăgem, numai în privința dreptului secularilor de a patecipa la alegerea demnitărilor și altor persoane bisericești, din praca primitiva a bisericești creștine următoare: a) în sinasariu la 1. jan, cetim, că Atanasiu cel mare fu ales în anul 328 patri arc al Alesandriei cu unanimitate red înțioșilor; b) amesenen despre Flor patriarcul al Cpolei, la a. 783,25) Febr. în sinacs; c) la 13 Noemv. ca s. Ioan gură de aur se alese eppu prin

spre a'și putē împlini obligamentele și în aceasta privință.

Ilustrisime Doamne episcoape! Prea sântite și prea venerande părinte!!
Spre motivarea cererii noastre, ce-ți vom adresa mai la vale, am mai putē intra o mulțime de motive și argumente.

Așa: cumcă am afla incompatibil cu nemărginita bunătate a Fiului lui Domneșu, — carele a și întemei biserica pre principiul „iubesc pre deaproapele tēu ca pre tine însuși“, și carele pentru mântuirea genului omenesu suferi moarte, — ca să fie avut cuget de a întemeia biserica absolutistică; dar cum că n'a avut, documentează alegerea apostolului Matia, a acelor șapte diaconi scl. — Am mai potea menționa, că astăzi domnesce în lume principiul constituționalismului, și că despotismul abea se mai poate ținea chiar și în imperiul cel mai remas în civilizațiune, în Rusia, care dispune preste milioane de baionete; cum s'ese poată el manținea în imperiul lui Domneșu, în sânta biserica, și încă în biserica catolică de rital orientale? — Ne am mai putea provoca la potintele farmec al instituțiunilor, datenelor și drepturilor bisericești orientale de rital grec în înțelesul ss. canoane, care farmec nu numai susțin și aduce la înflorire în patria noastră cea biserica între toate vicisitudinile, ci după aproape totala ei apunere dela 1701 și 1711 o reinvia din morți, ca astăzi să înflorească mai frumos și mai tare de cât ori-când dela întemeierea ei și că mâne poimâne să se sporească duplu pre ruinele bisericești noastre, decumva aceasta se va ținea și mai incolo încățuseata ca până acum. — Acum am putea aduce înainte ținacitatea protopărinților noștri, cu carea se alipiră de acelea instituțiuni și drepturi, încât cu ocaziunea primirei s. uniri puseră de condițiune „sine qua non“ garantarea acelor; precum și aceea, că după moartea episcopului Ioan Giurgiu nepotându-le manținea în biserica gr. cat. fu mai gata o parte însemnată a strămoșilor a părăsi această biserica decât a trăi fără acele instituțiuni. — Am potea rețefi stricaciunile, ce le aduseră moralității și catolicismului nesuințele de a nimici acele instituțiuni. — Ne am potea folosi de o armă foarte tocită, am potea adecă menționa spiretul de proselitism ce se incubă în une părți ale diecesei acesteia și care, din cauza călcării drepturilor bisericești noastre, cresca necontentit sub cenușaca odată, — de nu se va preveni reului de tempuriu cu arme conformi dorințelor generali, — să isbucnească în mod mai mult nereparaver. Și tot așa am potea produce încă multe altele.

Toate aoeeste nu le facem; ci Te rogăm cu feasca reverență și devoțiune, să binevoiască a ceti deamenuntul acest Memorand, a cumpăni cu rara-Ți înțelepțiune momentele cuprinse în el, a Te convinge despre ranele ce ne torturează, a lua în meritată considerațiune dorințele noastre; apoi spre a afla medicamentele cele mai conducătoare la vindecarea ranelor noastre și punerea la cale a celor mai ardenți afaceri ținătorie numai de acesta diecesă, seau binevoești a convoca un Sinod eparchiale mestecat, — până la organizare — după datina usitată sub înțeleapta păstorie a ilustrității sale prea sântite d. Michaele Pavel.

Credem tot odată de ne mai încungiuraverea necesitate organizarea întregii provincie metropolitane gr. cat. române. Spre ajungerea estui scop te rogăm tot cu asemenea fească reverință și devoțiune, să nu

votisarea comune a clerului și poporului; (cfr. 18 Febr. 12 Febr. 12 Martie scl. Apoi s. Ciprian. aepplu Catargine în epist. 68 s. 67 serie: „Coram omni synagoga jubet Deus constituit sacerdotem, i e instruit et ostendit, ordinațiunea sacerdotales nonis sub populi adisistentis consența fieri oportere, ut plebe praesente vel detegantur malorum crimina vel honorum merita praedicentur, et sit ordinatio justa et legitima, quae omnium suffragio et iudicio fuerint examinate.“ Papa Leo cel mare scrie: „Nullus invitatus et non petentibus ordinetur, ne plebs invita episcopum non optatum aut contemnat, aut oderit et sit minus religiosa, quam convenit. cui non liceret habere quem voluit.“ Apoi desavolând fapta eppului Ilariu Arlatense, care ordinase pre unii preste voia poporului, ție: „aspectarentur certa vota civium, testimonia popolorum; quaeretur honorariorum arbitrium, electio clericorum qui praefuturus est omnibus, ab omnibus, eligatur.“ a) Bingham, part. II, pag. 98—99)

pregeți a [Te adresa câtră Escelenția sa preasănțitul domn metropolit pentru convocarea unui congresu provinciale constituitoriu, apoi ordinariu punându te în aceasta privință — spre mai marea securitate a ajungerei la scop — în conțelegere și cu cei laiți prea sântiți domni episcopi gr. cat. români, ținători de provincia metropolitană română gr. cat.

Remânând și subcriendu-ne cu cele mai devotate semțeminte de reverența fească.

Dat în diecesa gr. cat. a Gherlei provincia metropolitană a Albei-Iulie și Făgășului, luna Octomvre, anul Domnului 1882. (Urmează Țeci de mii subscrieri)

Bursa de Viena și Pesta

Din 23 Noemvre n. 1882.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	118.30	118.30
Renta de aur ung. de 4%	85.05	85.—
Renta ung. de hârtie	84.30	84.—
Împrumutul drumurilor de fer ung.	133.30	133.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	88.25	89.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	110.—	109.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient ung.	93.25	91.75
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pământului	97.50	99.25
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	95.50	95.75
Obligațiuni urbariale temeșane	97.50	96.75
Obligațiuni urb. temeș. cu clausulă de sorțire	96.95	96.50
Obligațiuni urbariale transilvane	98.50	98.50
Obligațiuni urbariale croato-slavo-vice	99.—	98.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea Țeci de vin	—	96.50
Sorți unguresci cu premii	115.75	115.75
Sorți de regularea Tisei	108.75	108.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	76.05	76.—
Datorie de stat austr. în argint	76.75	76.75
Renta de aur austriacă	94.20	93.75
Sorți de stat dela 1860	130.—	130.—
Acețiuni de bancă austro-ung.	830.—	830.—
Acețiuni de bancă de credit ung.	280.75	279.—
Acețiuni de credit austr.	283.50	287.70
London (pe polița de trei luni)	119.10	119.15
Serisuri fonciari ale institutului „Albina“	—	100.—
Argint	—	—
Galbin	5.67	5.66
Napoleon	9.47	9.48
100 marce nemțesci	58.40	58.40

Nr. 73. [293 1—3.

CONCURS.

Spre ocuparea vacantei stațiuni de paroch din comuna „Hălmeag“ se escrie concurs până în 11 Decemvre st. v. a. c.

Emolumentele:

- Dela 66 familii câte o ferdelă bucate în natură.
- Porțiune canonică 6 jugere de arat și 2 jugere fênați.
- Dela 16 familii neorustici câte una Ți de lucru.
- Venitele stolare computeate în suma de 34 fl.

Doritorii de a ocupa aceasta stațiune preoțescă vor avē a-și așterne cererile lor în sensul statutului organic și al regulamentului congresual pentru parochii din 1878 la subscriul în termenul susindicat.

Cohalm în 6 Noemvre, 1882.

În conțelegere cu comitetul parochiale.
N. D. Mircea m. p.
adm. ppresbiteral.

Nr. 306 a. e. [297] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. din Sâmbăta inferioară protopresbiteratul Făgărașului, se escrie concurs cu termin până la 28 Noemvre st. v. Emolumentele sânt.

- Salariu în bani 80 fl. v. a. din alodiul comunal în rate lunare;
- Cuartir liber în edificiul școlii și lemnele trebuincioase de încălțit.

Cei ce voesc a ocupa postul acesta învățătoresc, au a-și așterne la subscriul concurselor lor instruite în sensul prescrișelor din Statutul Organic și al regulamentului congresual din 1878 pentru învățători, până la termenul mai sus arêtat.

Făgăraș 8 Noemvre st. v. 1882.
În conțelegere cu comitetul parochial.
Petru Popescu m. p.,
protopp.

Nr. 163.

[294] 2—3

EDICT.

Ioana n. Ilea, de religiunea gr. or. din Topârcea, comitatul Sibiului, carea de 7 ani a părăsit pe legiuitul ei bărbat Ioan Cărătuș, tot de acolo, fără a se sci ubicațiunea ei, prin aceasta se citează, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict să se presrnteze înaintea subsemnatului oficiu protopresbiteral, ca for matrimonial de prima instanță, căci la din contră și în absența ei se va pertracta și decide procesul divorțial intentat asupra-i de bărbatul ei.

Sibiuiu, 4 Noemvre, 1882.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiului, ca for matrimonial de I. instanță.

[299]

1—3

Numai odată

se ofere o ocaziune așa de favorabilă de a procura un orologiu escelent cu jumetate prețul.

Desfacere grandioasă.

Raporturile politice, care s'au ivit în întreg continentul Europei, n'au lăsat neatinsă și Elveția. Consecența a fost emigrarea lucrătorilor în masse, care a periclitat existența fabricilor. Și fabrica reprezentată de noi, care e cea dintâiu și cea mai însemnată fabrică de oroloage, a închis de o cam dată fabrica sa, încredințându-ne pe noi cu vânderea fabricatorilor sale. Aceste așa numitele oroloage de buzunariu-Washington sânt cele mai bune de pe lume, sânt foarte elegant gravurate și înfrumșate și lucrute după sistemă americană.

Toate oroloagele sânt repassate (examinate) pe secundă și garantăm pentru fie-care 5 ani

Ca dovadă a garanției sigure și a solidității celei mai severe, ne obligăm prin aceasta în public, că sântem gata a reprimi și schimba fie-care orologiu, ce nu convine.

1000 remontoire de buzunariu fără cheie de întors la toartă, cu mantelă de cristal, regulate cu acurateță estra-ordinară pe secundă; afară de aceste aurite prin electro-galvanism nou, dimpreună cu lanț și medalion etc., prețul de mai nainte fl. 25, acum numai fl. 10.20 de unul.

1000 ancore esemplare de lucu din argint, pe 15 rubinuri cu cadranuri în email, arêțator de secunde, sticlă lată de cristal, mai nainte cu fl. 21, acum numai fl. 12.25 de unul, toate repassate pe secundă.

1000 oroloage-cilindre înfrumșate în capsulă de nickel argint, cu sticlă lată de cristal pe 8 rubinuri foarte fin repassate, dimpreună cu lanț medalion și cutie de catifea, mai nainte fl. 15; acum numai fl. 5.60 unul.

1000 oroloage ancore de argint veritabil de 13 loți, probat de oficiul monetariu c. r. pe 18 rubinuri, afară de aceasta aurite prin electricitate, foarte fin regulate. Oroloagele au costat mai nainte fl. 27 acum numai fl. 14.40 unul.

1000 oroloage remontoire-Washington de buzunariu din argint greu și veritabil de 13 loți, probat la oficiu c. r. de punciare, pe lângă garanție severă repassate pe secundă, cu mecanism de nickel așa încât oroloagele aceste n'au nici când lipsă de reparatură. Oroloagele aceste au costat mai nainte fl. 40 și astăzi se capătă cu prețul fabulos de efin numai cu fl. 20. Afară de acestu lângă fie-care orologiu se dă grătuit un lanț, medalion și cutie de catifea

1000 oroloage pentru doamne de aur veritabil cu 10 rubinuri, mai nainte cu fl. 40, acum cu fl. 20.

1000 oroloage remontoire de aur veritabil pentru domni sau doamne, mai nainte cu fl. 100 acum fl. 40.

650 oroloage de părete cu încadratură de email cel mai fin și cu mecanism de sunat, mai nainte cu fl. 6 acum cu fl. 3.75 unul repassat.

650 oroloage destepătoare cu aparat de larmă, foarte fin regulate, aplicabile și ca oroloage pe masa de scris, mai nainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.

650 pendule cu lucru foarte fin de sculptură în căsuli înalte gotice de lemn, de întors în fie-care a optă Ți, regulate fin pe secundă, foarte frumoase și imponente; de oare-ce un astfelu de orologiu și în 20 de ani mai are preț în doite-să nu lipsescă astfelu de orologiu din nici o familie, mai cu samă pentru că astfelu de piesă de cabinet este decor în fie-care locuință. Oroloagele aceste costau mai nainte fl. 35, acum numai fabulosul preț excepțional de efin de fl. 15.75 unul.

Comandând cine-va oroloage pendule are să adauge și o arvună.

Adresa:

Desfacere de oroloage

Fabrica de oroloage Fromm.

Viena Rothenthurnstrasse Nr. 9, Parterre.